

Erken Çocukluk Eğitimine Giriş

Editörler:

İlkay ULUTAŞ

Serap DEMİRİZ

Editörler: Doç. Dr. İlkay ULUTAŞ - Dr. Öğr. Üyesi Serap DEMİRİZ

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNE GİRİŞ

ISBN 978-605-241-473-6

DOI 10.14527/9786052414736

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2018, Ankara

Yayın-Proje: Ayşe Açıkgöz
Dizgi-Grafik Tasarım: Gönül Aslan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1 İskitler/ANKARA
Tel: 0312-3411020 Faks: 0312-3413050

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

ÖN SÖZ

Erken çocukluk yılları oyun, keşfetme, öğrenme heyecanın yüksek olduğu yıllardır. Çocuğun bu heyecanına ortak olabilmek için eğitimcilerin çocuğun gözüyle bakmayı bilmeleri, bunun için de çocukları iyi tanınması gerekmektedir.

Erken Çocukluk Eğitime Giriş kitabı yazmak bizler için oldukça heyecan ve motivasyon dolu bir süreç olmuştur. Tüm çabalarımız çocukların nasıl öğrendikleri ve neden böyle davrandıkları, nasıl bir eğitime ihtiyaç duyduklarını anlamaya yöneliktir. Bu kitabın ortaya çıkmasında esin kaynağı olan çocuklarımıza, eğitimcilerimize, eğitim ortamlarımıza, ailelere ve öğretmen adayları olan öğrencilerimize teşekkür ederiz. Umarız ki kitap sadece eğitimciler için değil, eğitim yöneticileri, teftişçileri, anne-babalar ve ülkemizde erken çocukluk eğitimi biçimlendiren politika yapımcılar için de rehber olabilir.

Farklı okullardan akademisyenler bir araya gelerek zengin bir içerik oluşturmaya çalıştık. Erken çocukluk dönemine hizmet verecek eğitimciler için temel ve güncel olan konuları belirledik. Bu kitapta erken çocukluk eğitiminde temel olan konulara yer vererek eğitimcilerin çocuğun gözüyle nasıl bakacaklarına, nasıl daha iyi olacaklarına yol göstermeye çalıştık. Bizim hatalarımızdan geri dönme şansımız var, ama çocukların bizim hatalarımızdan geri dönme şansı olmayabilir. Bu kitap ne öğreteceğini değil çocuğa nasıl destek olacağını merak eden eğitimciler yaratmayı hedeflemektedir. Kitabın oluşturulmasında katkı sağlayan Ankara Üniversitesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Uşak Üniversitesi'nde ve eğitim kurumlarında görev yapan tüm arkadaşlarımıza içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Dünyaya çocuk gözüyle bakabilen tüm eğitimcilere ve yetişkinlere...

Bölümler ve Yazarları

Editörler: Doç. Dr. İlkey ULUTAŞ - Dr. Öğr. Üyesi Serap DEMİRİZ

1. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi

Dr. Öğr. Üyesi Aysel TÜFEKÇİ AKCAN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

2. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitiminin Kuramsal Altyapısı

Dr. Öğr. Üyesi Aysel TÜFEKÇİ AKCAN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

3. Bölüm: Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim

Arş. Gör. Meltem EMEN - Doç. Dr. Durmuş ASLAN

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

4. Bölüm: Dünyada Okul Öncesi Eğitim

Arş. Gör. Meltem EMEN - Doç. Dr. Durmuş ASLAN

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

5. Bölüm: Gelişim Özellikleri

Figen YILDIZ DEMİRCİ

Final Okulları

Seviye YILDIZ

Ankara Üniversitesi Teknokent

Prof. Dr. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü

6. Bölüm: Çocukluktan Yurttaşlığa: Erken Çocukluk Eğitiminde

Çocuk Katılımı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TORAN

İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

7. Bölüm: Kapsayıcılık Eğitimi

Seviye YILDIZ

Ankara Üniversitesi Teknokent

Figen YILDIZ DEMİRCİ

Final Okulları

Prof. Dr. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI

*Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi
Bölümü*

8. Bölüm: Okul Öncesi Öğretmenin Özellikleri

Dr. Öğr. Üyesi Perihan Tuğba ŞEKER

*Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul
Öncesi Eğitimi A.B.D.*

9. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitiminde Ailenin Rolü ve Önemi

Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ - Dr. Esra ÜNLÜER

*Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul
Öncesi Eğitimi A.B.D.*

10. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitiminde Yaklaşımlar

Dr. Öğr. Üyesi Serap DEMİRİZ - Arş. Gör. Kübra ENGİN

*Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.*

11. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Planlama Açısından Yer

Seçim Kriterleri ve Mimari Tasarım İlkeleri

Arş. Gör. Merve GÜROĞLU AĞDAŞ -

Dr. Öğr. Üyesi H. Meltem GÜNDOĞDU

*Kırklareli Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü*

**12. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenme Merkezlerinin
Düzenlenmesi**

Dr. Vedat BAYRAKTAR - Dr. Öğr. Üyesi Serap DEMİRİZ

*Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.*

- 13. Bölüm: Erken Çocuklukta Açık Oyun Alanları**
Dr. Öğr. Üyesi Serpil PEKDOĞAN
Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü
- 14. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitimi Ortamlarında Estetik**
Asiye PERVAN
Emekli Öğretim Görevlisi
- 15. Bölüm: Farklı Ülkelerdeki Okulöncesi Eğitim Ortamlarından Örnekler**
Dr. Öğr. Üyesi Gül DALGAR
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.
- 16. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Güvenlik ve Sağlık**
Dr. Öğr. Üyesi Esin SEZGİN
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü
- 17. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Beslenme**
Doç. Dr. Leyla ÖZGEN
Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü
- 18. Bölüm: Okul Öncesi Sınıflarında Teknoloji**
Arş.Gör. Şeymanur BATTAL
Hacettepe Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.
- 19. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitiminde Etik**
Dr. Öğr. Üyesi Seda ÖZKUBAT
Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü

20. Bölüm: Erken Çocukluk Eğitiminde Kalitenin Değerlendirilmesi

Doç. Dr. İlkay ULUTAŞ

*Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.*

Arş. Gör. Bilal MACUN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

GİRİŞ.....	3
1. Erken Çocukluk Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim	3
2. Erken Çocukluk Eğitiminin Amaçları ve İlkeleri	5
2.1. Erken Çocukluk Eğitiminin Amaçları	5
2.2. Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	7
2.3. Erken Çocukluk Eğitiminin İlkeleri	8
3. Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği	10
3.1. Toplumsal Yapı ve Toplumsal Değişim	10
3.2. Bilimsel ve Kuramsal Gelişmeler	12
3.3. Erken Çocukluk Eğitiminin Etkileri	12
4. Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	14
4.1. Dünyada Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	14
4.2. Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	18
4.2.2. Cumhuriyet Öncesi Dönem	18
4.2.2. Cumhuriyet Dönemi	19
4.2.2.1. Erken Çocukluk Eğitimi Politikaları ve Öğretmen Yetiştirme.....	19
4.2.2.2. Erken Çocukluk Eğitimi Program Çalışmaları	24
4.2.2.3 Okul Öncesi Eğitim Kurum Türleri	28
SONUÇ.....	29
KAYNAKLAR.....	31

2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNİN KURAMSAL ALTYAPISI

GİRİŞ.....	37
1. John Amos Comenius (1592-1670)	37
2. John Locke (1632-1704)	41
3. Jean Jacques Rousseau (1712-1778).....	43
4. Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827)	45

5. Frederick Wilhelm August Froebel (1782-1852)	48
6. John Dewey (1859-1952).....	55
7. Jean Piaget (1896-1980).....	59
8. Lev Semenovich Vygotsky (1896-1934)	64
SONUÇ.....	71
KAYNAKLAR.....	72

3. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

GİRİŞ.....	76
1. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Günümüzdeki Durumu.....	77
2. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitime Ayrılan Bütçe	78
3. Türkiye'de Uygulanan Mevcut Okul Öncesi Eğitim Programı	78
4. Okul Öncesi Öğretmeni	79
5. Özel Gereklinimi Olan Çocuğun Desteklenmesi	80
6. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Çalışmaları.....	80
6.1. AÇEV Tarafından Düzenlenen Programlar	81
6.2. Üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Düzenlenen Programlar	82
6.3. Kurum, Aile ve Toplum Merkezli Eğitim ve Destek Programları	83
SONUÇ.....	84
KAYNAKLAR.....	85

4. BÖLÜM

DÜNYADA OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

GİRİŞ.....	90
1. Avrupa Kıtasındaki Ülkeler	90
1.1. Almanya	90
1.2. Norveç	92
1.3. Danimarka	93
1.4. Finlandiya	94
1.5. Fransa	97
1.6. Hollanda.....	98
1.7. İspanya.....	99
1.8. İsviçre.....	100

1.9. İtalya	101
1.10. İngiltere	103
2. Amerika Kıtasındaki Ülkeler	104
2.1. Amerika Birleşik Devletleri	104
2.2. Kanada	106
2.3. Brezilya	107
3. Asya Kıtasında Yer Alan Ülkeler	108
3.1. Çin.....	108
3.2. Güney Kore.....	111
3.3. Hindistan.....	112
3.4. Hong Kong.....	114
3.5. Japonya	115
3.6. Malezya.....	116
3.7. Pakistan	118
3.8. Singapur	119
3.9. Suudi Arabistan.....	120
4. Afrika Kıtasındaki Ülkeler	121
4.1. Güney Afrika Cumhuriyeti.....	121
4.2. Mısır.....	123
5. Diğer Ülkeler.....	124
5.1. Rusya Federasyonu	124
5.2. Yeni Zelanda	125
5.3. Avusturalya	126
SONUÇ.....	129
KAYNAKLAR.....	130

5. BÖLÜM

GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

GİRİŞ.....	142
1. Gelişim ile İlgili Kavramlar	143
2. Gelişimi Etkileyen Faktörler	146
3. Gelişimin Temel İlkeleri	148
4. Gelişim Dönemleri.....	150
5. Gelişim Alanları ve Özellikleri	151
5.1. Fiziksel Gelişim	151

5.2. Motor Gelişim	153
5.3. Bilişsel Gelişim	156
5.4. Dil Gelişimi	162
5.5. Sosyal Duygusal Gelişim	166
5.6. Cinsel Gelişim	170
6. Gelişimsel Değerlendirme	173
SONUÇ	174
KAYNAKLAR	175

6. BÖLÜM

ÇOCUKLUKTAN YURTTAŞLIĞA: ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE ÇOCUK KATILIMI

GİRİŞ	180
1. Çocukluğun Tarihsel Gelişimi	181
2. Çocuk Haklarının Tarihsel Gelişimi	183
3. Çocuk Katılımı	186
4. Çocuğun Katılım Hakkının Uygulanması	187
5. Çocuğun Katılım Hakkının Uygulanması İçin Temel Şartlar	190
6. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve Çocuğun Katılım Hakkı	193
SONUÇ	197
KAYNAKLAR	198

7. BÖLÜM

KAPSAYICILIK EĞİTİMİ

GİRİŞ	202
1. Kapsayıcılık Kavramının Ortaya Çıkışı ve Tanımı	203
2. Kapsayıcı Eğitiminin Gerekeç ve İlkeleri	204
3. Kapsayıcı Okul	206
4. Türkiye Genelinde Kapsayıcılığa Genel Bakış	209
4.1. Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Kapsayıcılık	209
4.2. Mülteci Çocuklara Yönelik Kapsayıcılık	215
4.3. Diğer Grup Çocuklara Yönelik Kapsayıcılık	217
5. Eğitim Ortamlarında Kapsayıcılık Kapsamında Gerçekleşen Çalışmalar/ Uyarlamalar	217
5.1. Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Yapılabilecek Çalışmalar/ Uyarlamalar	217

5.2. Mülteci Çocuklara Yönelik Yapılabilecek Çalışmalar/Uyarlamalar	221
SONUÇ	223
KAYNAKLAR.....	224

8. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENİNİN ÖZELLİKLERİ

GİRİŞ	230
1. Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirme	231
2. Öğretmen Yeterlikleri	235
3. Okul Öncesi Öğretmenin Nitelikleri.....	237
4. Çocukla İletişim	240
5. Okul Öncesi Eğitim Programında Öğretmenin Rolü.....	241
6. Aile İle İletişim	244
7. Meslektaşlar ve Diğer Personel İle İletişim	244
8. Kişisel Gelişim	245
SONUÇ.....	246
KAYNAKLAR.....	247

9. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ VE ÖNEMİ

GİRİŞ.....	252
1. Ailenin Tanımı ve Özellikleri	252
1.1. İlkel Dönem Ailesi	252
1.2. Modern Dönem Ailesi.....	253
1.3. Ailenin Özellikleri.....	253
2. Erken Çocukluk Döneminde Ailenin Yeri ve Önemi	254
2.1. Okul Aile İşbirliği.....	255
2.1.1. Ailenin Sorumlulukları	258
2.1.2. Okulun Sorumlulukları	258
2.1.3. Öğretmenin Sorumlulukları	259
3. Erken Çocukluk Programlarında Aile Katılımı	260
3.1. Aile Katılım Etkinlikleri	261
4. Aile Eğitim Programları	265
4.1. Türkiye’de Aile Eğitim Programları	267

4.2. Dünyada Aile Eğitim Programları.....	268
SONUÇ.....	270
KAYNAKLAR	271

10. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE YAKLAŞIMLAR

GİRİŞ.....	274
1. Montessori Eğitim Yöntemi	274
1.1. Felsefi Temeller.....	275
1.2. Çocuk	275
1.3. Eğitim Programı.....	276
1.4. Eğitim Ortamı	277
1.5. Aile.....	280
1.6. Öğretmen	280
1.7. Değerlendirme.....	281
1.8. Montessori Eğitim Yöntemine İlişkin Görüşler	281
2. Reggio Emilia Yaklaşımı.....	282
2.1. Felsefi Temeller	282
2.2. Çocuk	283
2.3. Eğitim Programı	283
2.4. Eğitim Ortamı	284
2.5. Aile.....	286
2.6. Öğretmen	286
2.7. Değerlendirme.....	287
2.8. Reggio Emilia Yaklaşımına İlişkin Görüşler	287
3. Waldorf Yaklaşımı	288
3.1. Felsefi Temeller.....	288
3.2. Çocuk	288
3.3. Eğitim Programı.....	289
3.4. Eğitim Ortamı	290
3.5. Aile.....	291
3.6. Öğretmen	292
3.7. Değerlendirme.....	292
3.8. Waldorf Yaklaşımına İlişkin Görüşler	292
4. HighScope Programı.....	293
4.1. Felsefi Temeller.....	293

4.2. Çocuk	294
4.3. Eğitim Programı.....	294
4.4. Eğitim Ortamı	295
4.5. Aile.....	296
4.6. Öğretmen	297
4.7. Değerlendirme.....	297
4.8. HighScope Programına İlişkin Görüşler	298
5. Proje Yaklaşımı	298
5.1. Felsefi Temeller.....	299
5.2. Çocuk	299
5.3. Eğitim Programı.....	299
5.4. Eğitim Ortamı	301
5.5. Aile.....	301
5.6. Öğretmen	302
5.7. Değerlendirme.....	302
5.8. Proje Yaklaşımına İlişkin Görüşler	303
6. Bank Street Yaklaşımı	303
6.1. Felsefi Temeller.....	303
6.2. Çocuk	304
6.3. Eğitim Programı.....	304
6.4. Eğitim Ortamı	304
6.5. Aile.....	305
6.6. Öğretmen	305
6.7. Değerlendirme.....	306
6.8. Bank Street Yaklaşımına İlişkin Görüşler	306
7. Head Start Programı	307
7.1. Felsefi Temeller.....	307
7.2. Çocuk	307
7.3. Eğitim Programı.....	307
7.4. Eğitim Ortamı	308
7.5. Aile.....	309
7.6. Öğretmen	309
7.7. Değerlendirme.....	310
7.8. Head Start Programına İlişkin Görüşler	310
8. Creative Curriculum	310
8.1. Felsefi Temeller.....	310

8.2. Çocuk	311
8.3. Eğitim Programı.....	311
8.4. Eğitim Ortamı	312
8.5. Aile.....	313
8.6. Öğretmen	313
8.7. Değerlendirme.....	313
SONUÇ.....	314
KAYNAKLAR.....	315

11. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM YAPILARINDA PLANLAMA AÇISINDAN YER SEÇİM KRİTERLERİ VE MİMARİ TASARIM İLKELERİ

GİRİŞ	326
1. Çocuk, Doğa-Çevre-Mekân İlişkisi	327
2. Okul Öncesi Eğitim Yapılarında Mimari Plan ve Tasarım Özellikleri	329
3. Okul Öncesi Eğitim Yapılarının Planlama Açısından Yer Seçim Kriterleri.....	332
3.1. Yapılı Çevre Özelliklerine Göre Olması Gereken Kriterler	333
3.1.1. Onaylı Plan ve Mülkiyet Durumu	333
3.1.2. Parselasyon Yapısı (büyüklük – düzgün form)	333
3.1.3. Ulaşım-Erişilebilirlik.....	334
3.1.4. Alt Yapı Olanakları	335
3.1.5. Yerleşim Bölgesi İçindeki Konum.....	335
3.1.6. Manzara	336
3.2. Doğal Yapı Özelliklerine Göre Olması Gereken Kriterler	336
3.2.1. Jeoloji-Depremsellik.....	337
3.2.2. Eğim-Yükselti	337
3.2.3. Rüzgar ve Güneşlenme.....	337
3.2.4. Hidrolojik Yapı.....	338
3.2.5. Flora-Fauna Özellikleri.....	338
3.3. Sosyo-Ekonomik Yapı Özelliklerine Göre Olması Gereken Kriterler.....	338
4. Okul Öncesi Eğitim Yapılarının Mimari Tasarım Özellikleri	339
4.1. Çevresel Etkenlere Göre Mimari Tasarım İlkeleri.....	339
4.1.1. Soğuk İklim Bölgelerinde Okul Binası Tasarımında Çevresel Etkenler	340
4.1.2. Ilıman İklim Bölgelerinde Okul Binası Tasarımında Çevresel Etkenler	341

4.1.3. Sıcak Nemli İklim Bölgelerinde Okul Binası Tasarımında Çevresel Etkenler	342
4.1.4. Sıcak Kuru İklim Bölgelerinde Okul Binası Tasarımında Çevresel Etkenler	343
4.2. Yapısal ve Mekânsal Gereksinimlere Göre Mimari Tasarım İlkeleri.....	344
4.2.1. Yapısal Özelliklere Göre.....	344
4.2.2. Mekânsal Özelliklere Göre	345
4.2.2.1. Dış Mekân	345
4.2.2.1.1. Dış Mekân Düzenlemesi	345
4.2.2.1.2. Açık Oyun Alanları.....	347
4.2.2.2. İç Mekân	350
4.2.2.2.1. Oyun ve Öğrenme Alanları (eğitim ortamı/sınıf).....	350
4.2.2.2.2. Yönetim ve Personel Alanları	353
4.2.2.2.3. Servis Alanları	353
4.2.2.2.4. Sirkülasyon Alanları	355
5. Okul Öncesi Eğitim Yapılarına Örnekler.....	356
5.1. Bahriye Üçok Anaokulu.....	357
5.2. Velez-Ribo Anaokulu	359
5.3. Public Nursery in Glyfada	361
5.4. Yellow Elephant Kindergarten.....	362
SONUÇ.....	364
KAYNAKLAR	365

12. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENME MERKEZLERİNİN DÜZENLENMESİ

GİRİŞ.....	370
1. Öğrenme Merkezleri ve Yararları.....	370
2. Öğrenme Merkezlerinin Düzenlenmesi ve Kullanımında Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	371
3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Genel Olarak Bulunan Öğrenme Merkezleri:	373
3.1. Blok Merkezi	375
3.2. Kitap Merkezi	378
3.3. Müzik Merkezi.....	379
3.4. Sanat Merkezi	381

3.5. Fen/Matematik Merkezi	383
3.6. Dramatik Oyun Merkezi	384
3.7. Manipülatif Oyun Merkezi	386
3.8. Kum ve Su Merkezi	387
3.9. Geçici Merkezler	388
SONUÇ	390
KAYNAKLAR	391

13. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA AÇIK OYUN ALANLARI

GİRİŞ	394
1. Açık Oyun Alanlarında Oyunun Çocuğun Gelişimine Katkısı	395
2. Açık Oyun Alanlarının Temel İlkeleri	397
3. Açık Oyun Alanlarının Özellikleri	398
3.1. Konum	399
3.2. İlgi Çekici Olma	400
3.3. Doğa ile Bütünleşme	400
3.4. Oyun Materyalleri	401
4. Açık Oyun Alanlarının Çeşitliliği	402
4.1. Oyun Araçları Alanı	402
4.2. Hayvan ve Bitki Alanları	403
4.3. Bisiklet/Araba Alanı	403
4.4. Kum ve Su Alanı	403
4.5. Dinlenme Alanı	403
5. Açık Oyun Alanlarında Güvenlik	404
5.1. Mekanın Güvenliği	404
5.2. Oyun Materyallerinin Güvenliği	405
5.3. Çocukların Denetimi	406
6. Açık Oyun Alanlarında Oynanan Oyun Türleri	406
6.1. Yapılandırılmış Oyun	406
6.2. Sosyal Oyun	407
6.3. Sosyo-dramatik Oyun	407
6.4. Kurallı Oyun	407
7. Açık Oyun Alanları Çeşitleri	408
7.1. Geleneksel Oyun Alanları	408

7.2. Yaratıcı/Çağdaş Oyun Alanları	408
7.3. Macera Oyun Alanları.....	409
SONUÇ.....	411
KAYNAKLAR.....	412

14. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ ORTAMLARINDA ESTETİK

GİRİŞ	418
1. Estetik Nedir?	419
2. Estetik Çevrenin Çocuğa Etkileri.....	419
3. Erken Çocukluk Eğitimi Programlarında Estetik ve Düzen	421
4. Eğitim Ortamında Estetik Öğeler	422
5. Eğitim Ortamında Düzen ve Estetik Oluşturma Yolları	424
SONUÇ	429
KAYNAKLAR.....	430

15. BÖLÜM

FARKLI ÜLKELERDEKİ OKULÖNCESİ EĞİTİM ORTAMLARINDAN ÖRNEKLER

GİRİŞ.....	434
1. Almanya Okulöncesi Eğitim Sistemi	435
1.1. Eğitim Ortamları.....	436
1.1.1. Orman Okulları	436
1.1.2. Kedi Anaokulu	440
2. Bangladeş Okulöncesi Eğitim Sistemi	441
2.1. Eğitim Ortamları.....	441
2.1.1 METI (Çağdaş Eğitim ve Eğitim Enstitüsü) Okulları.....	441
2.1.2. Yüzen Okullar.....	443
3. Çin Halk Cumhuriyeti Okulöncesi Eğitim Sistemi	443
3.1. Eğitim Ortamları.....	444
3.1.1. Loop Anaokulu	444
4. Gürcistan Okulöncesi Eğitim Sistemi.....	447
4.1. Eğitim Ortamları.....	448
4.1.1. Uçak Anaokulu	448
5. Japonya Okulöncesi Eğitim Sistemi	449

5.1. Eğitim Ortamları.....	450
5.1.1. Fuji Anaokulu.....	451
6. İspanya Okulöncesi Eğitim Sistemi.....	455
6.1. Eğitim Ortamları.....	455
6.1.1. Atölyeler.....	456
6.1.2. Vélez-Rubio Anaokulu.....	459
SONUÇ.....	460
KAYNAKLAR.....	462

16. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA FİZİKSEL GÜVENLİK VE SAĞLIK

GİRİŞ	468
1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Güvenlik.....	470
1.1. Dış Mekan Güvenliği-Mimari Yapı	472
1.1.1. Bina Yapısı	473
1.1.2. Güvenlik Çitleri	473
1.1.3. Güvenlik Işıkları	473
1.1.4. Güvenlik Teknolojileri	474
1.1.5. Bahçe/Oyun Alanı	474
1.2. İç Mekanda Güvenlik	476
1.2.1. Kapı ve Pencereleler	476
1.2.2. Merdiven.....	477
1.2.3. Zemin	477
1.2.4. Duvar/Elektrik Tesisatı	478
1.2.5. Isı	478
1.2.6. Tavan	479
1.2.7. Mutfak	479
1.2.8. Banyo.....	480
1.2.9. Oyun Araç ve Gereçleri	480
1.2.10. Mobilya	481
1.2.11. Depolama Alanları	481
1.3. Güvenlikle İlgili Alınacak Diğer Önlemler	481
1.3.1. Okula Güvenli Ulaşım/Trafik Güvenliği	481
1.3.2. Acil Durumlarda Alınacak Güvenlik Önlemleri.....	483
1.3.3. Alan Gezilerinde Alınacak Güvenlik Önlemleri	484

2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Sağlık.....	487
2.1. Çocuk Sağlığı.....	489
2.1.1. Sağlık Kayıtları ve Acil Durum Sağlık Kartları.....	489
2.1.2. Okul Kazaları ve Hastalıklar	490
2.1.3. Okullarda İlk Yardım.....	492
2.1.4. Beslenme.....	492
2.1.5. Tarama Programları	493
2.1.5.1. Vücut Ağırlığı ve Boy Uzunluğu Taraması.....	493
2.1.5.2. Görme Taramaları	494
2.1.5.3. İşitme Taramaları	494
2.1.5.4. Ağız-Diş Sağlığı Taramaları	495
2.1.5.5. Parazit Taraması	496
2.2. Okul Çevresi (Çevre Sağlığı)	497
2.3. Sağlık Eğitimi.....	498
2.3.1. Çocukların Eğitimi.....	498
2.3.2. Aile ve Eğitimcilerin Eğitimleri	500
2.3.3. Okul Çalışanlarının Sağlığı	501
SONUÇ.....	502
KAYNAKLAR.....	503

17. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA BESLENME

GİRİŞ.....	510
1. Beslenme.....	511
1.1. Besin Grupları	516
2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sağlıklı Beslenmesini Etkileyen Faktörler	516
3. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Sağlıklı Beslenme Alışkanlıklarının Kazandırılması.....	519
4. Anne-Babanın Kendi Yemek Yeme Eğilimleri	519
4.1. Çocuğa Yönelik Tutumlar	520
5. Okul Öncesi Eğitim Ortamlarında Beslenme Eğitimi	521
5.1. Eğitimcilerin Beslenme Eğilimleri	521
6. Çocuklarda Beslenme Kalitesinin Değerlendirilmesi	525
7. Çocuk Beslenmesinde Karşılaşılan Özel Durumlar	525
7.1. İştahsızlık	525

7.2. Yeni Yiyecekleri Tatma Korkusu	526
7.3. İshal ve Kabızlık	526
7.4. Gıda Boğulmaları	527
7.5. İlk Yardım	527
7.6. Besin Alerjisi	527
7.7. Demir Anemisi Yetersizliği (Kansızlık)	528
7.8. Aşırı Yemek Yeme (Obezite)	528
7.9. Çocukluk Çağı Diyabeti (Diyabetes Mellitus)	528
7.10. Malnutrisyon	529
7.11. Raşitizm	529
7.12. Çölyak Hastalığı	530
8. Beslenme Alanlarının Özellikleri.....	530
8.1. Mutfak	530
8.2. Mutfağın Özellikleri	531
8.3. Yiyeceklerin Depolama Özellikleri.....	533
8.4. Hijyen Kuralları.....	533
8.5. Yemek Odası.....	534
9. Menü Planlama	535
9.1. Çocuklar İçin Menü Planlamada Dikkat Edilecek Noktalar	536
SONUÇ.....	538
KAYNAKLAR.....	539

18. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ SINIFLARINDA TEKNOLOJİ

GİRİŞ.....	546
1. Öğrenme Aracı Olarak Teknoloji.....	547
2. Teknoloji Entegrasyonu.....	548
2.1. Teknolojinin Okul Öncesi Eğitim Programına Entegrasyonu.....	548
2.1.1. Mishra ve Koehler Modeli (TPACK)	548
2.1.2. Yelland ve Masters Modeli.....	549
2.1.3. Puenteduro Modeli (SAMR).....	550
2.2. Teknoloji Entegrasyonunda Öğretmenin Rolü	550
3. Okul Öncesi Sınıflarında Kullanılan Teknolojik Araçlar	551
4. Bilgisayar Destekli Eğitim	553
5. Bilgisayar Alanlarının Düzenlenmesi.....	554

6. Teknolojik Araçların Çocuğun Gelişim Alanlarına Etkisi.....	556
7. Okul Öncesinde Teknolojinin Kullanımı.....	557
8. Teknolojinin Okul Öncesi Programındaki Yeri	559
9. Teknolojik Araçların Değerlendirmesi.....	561
SONUÇ.....	561
KAYNAKLAR.....	563

19. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE ETİK

GİRİŞ.....	568
1. Etik Nedir?.....	569
2. Etik İle İlgili Kavramlar	570
3. Etik ve Ahlak.....	570
4. Etik Kuramları	571
5. Erken Çocukluk Eğitiminde Etiğin Önemi	572
5.1. Çocuk Boyutu.....	572
5.1.1. Medya ve İnternette Çocuğun Korunması.....	573
5.1.2. Çocuk Üzerine Yapılan Araştırmalarda Etik.....	574
5.1.3. Çocukta Etik Değerlerin Kazanımı	575
5.2. Öğretmen Boyutu	576
5.2.1.Lisans Eğitiminde Etik Kazanımı	581
5.3. Aile Boyutu	582
5.4. Yönetici Boyutu	586
SONUÇ.....	590
KAYNAKLAR	591

20. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE KALİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

GİRİŞ.....	596
1. Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite Çalışmalarının Amaçları.....	597
2. Erken Çocukluk Eğitiminde Kalitenin Unsurları	598
2.1. Çocuk ve Aile	598
2.2. Program.....	599
2.3. Eğitim Ortamı	599

2.4. Öğretmen	600
2.5. Liderlik	601
3. Erken Çocukluk Eğitiminde Kalitenin Boyutları	602
3.1. Yapısal Kalite (structure quality/minimum standards)	603
3.2. Süreç Kalitesi	605
3.3. Çıktı/Sonuç Kalitesi	606
4. Yapısal Kalite ve Süreç Kalitesi İlişkisi	606
5. Erken Çocukluk Eğitiminde Kaliteyi Sağlayan Kuruluşlar.....	608
5.1. UNICEF (The United Nations Children's Fund)	608
5.2. National Association for the Education of Young Children (NAEYC) Akreditasyon Performans Kriterleri (NAEYC Accreditation of Early Learning Programs)	608
5.3. Avrupa Birliği'ne Göre Erken Çocukluk Eğitiminde Kalitenin Göstergeleri	610
5.4. OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development)	611
5.5. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).....	612
5.6. Milli Eğitim Bakanlığı (2015) Kurum Standartları	613
6. Ülkemizde Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite Araştırmaları	614
7. Erken Çocukluk Eğitiminde Kaliteyi Değerlendirme Araçları.....	615
7.1. Erken Çocukluk Eğitim Ortamı Değerlendirme Ölçeği/ ECERS (Early Childhood Environment Rating Scale-Revised/ECERS-R)	616
7.2. CPERS (Çocukların Fiziksel Çevresini Değerlendirme Ölçeği).....	616
7.3. Eğitim Ortamı Puanlama Sistemi (Classroom Assessment Scoring System/ CLASS K-3)	616
7.4. Kalite Derecelendirme ve İyileştirme Sistemleri (QRIS)	617
7.5. Kontrol Listeleri veya Formlar	617
8. Erken Çocukluk Eğitiminde Kalitenin Sürdürülmesi	619
SONUÇ	620
KAYNAKLAR.....	621
YAZARLAR HAKKINDA.....	627

1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

*“Çocukluk başlı başına bir memlekettir, hatta sılasıdır insanın. Büyüdükçe sıra
özlemimiz artar, hayat giderek gurbetleşir.”*

Mugan, 2015, s.15.

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NAEYC	National Association of the Education of Young Children / Küçük Çocukların Eğitimi Ulusal Birliği
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development / Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
OMEP	World Organization for Early Childhood Education / Dünya Erken Çocukluk Eğitimi Örgütü
SHÇEK	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund / Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

Bu bölümü okuduktan sonra,

- Erken çocukluk eğitiminin amacı, kapsamı ve önemini kavrayacak,
- Erken çocukluk eğitiminin tarihsel gelişim sürecini ve bu süreçte etkili faktörlerin neler olduğunu göreceksiniz.

GİRİŞ

“Çocukluk çoğu kez anlamı bilinmeyen derin sızularla doludur ve bilindiği gibi ruhsal yaşamın sicili çocuklukta tutulmaya başlar.”
(Mungan, 2015, s. 16)

Çocuğun genetik mirası ile doğrudan ya da dolaylı olarak edindiği tecrübelerin etkileşimi, onun yetişkin kimliğini şekillendirmekte, bilgi ve becerilerinin temellerini oluşturmaktadır. Bu durum gelişim psikolojisinde gelişimin evrensel ilkelerinden biri olarak ifade edilmiştir yani, “gelişim kalıtım ve çevrenin etkileşimiyle gerçekleşir” (Aydın, 2008, s. 38). Yaşamın ilk yıllarındaki deneyimlerin şekillendirici rolü ile yetişkinlik arasındaki bu bağ, erken çocukluk eğitiminin hareket noktasını oluşturur (Mialaret, 1970, Woodhead, 2006). Bu nedenle erken çocukluk eğitiminin ilgi odağı sadece çocuk olarak çocuk değil, geleceğin yetişkini olarak çocuktur.

1. Erken Çocukluk Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim

Erken çocukluk eğitimi (*early childhood education*) kavramı hem erken çocukluk gelişim evresindeki çocukların eğitimini (uygulama alanı) hem de bunu kendine konu edinen bilimsel bir disiplini (bilim alanı) ifade eder (Härkönen, 2003). Gelişim psikolojisinin bakış açısından erken çocukluk dönemi “ana rahmine düşüş ile çocukların 8 yaş arası gelişimi olarak tanımlanmıştır” (Trawick-Swith, 2013, s. 5). Erken çocukluk döneminin kapsadığı gelişimsel yaş aralığı bazı kaynaklarda 0-8, bazı kaynaklarda ise 0-6 yaş şekilde farklılık göstermektedir (İlgar ve Coşgun İlgar, 2013). Buna paralel olarak, erken çocukluk eğitiminin kapsadığı yaş aralığı da farklı kaynaklarda ve farklı ülkelerdeki uygulamalarda çeşitlilik göstermektedir (İlgar ve Coşgun İlgar, 2013; Gülçatı, 2010; Güven ve Efe Azkeskin, 2010; OMEP, 2018). Erken çocukluk eğitiminin kapsadığı yaş aralığı National Association of the Education of Young Children (NAEYC)’nin sınıflandırmasına göre dört gruba ayrılır (Bredenkamp, 2015, s. 5):

1. Bebekler ve yeni yürüyenler: doğumdan 36. aya kadar
2. Okul öncesi çocuklar: 3-4 yaşındakiler